

УДК 657.37

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ

Яцко М.В.

У статті розкривається сутність, завдання та особливості формування фінансової звітності в сучасних умовах господарювання та розвитку економічних відносин. Розглянуто роль фінансової звітності та фоні підвищення інформаційних потреб користувачів до фінансової інформації. Окреслюється коло проблем організаційно-економічного характеру, розв'язання яких дасть змогу значно посилити економічну ефективність економічних процесів.

Ключові слова: інформаційні потреби користувачів, користувачі, реформа, фінансова звітність.

ВСТУП

Сучасне суспільство характеризується відкритістю економік та глобалізацією. В цих умовах основою для визначення цінності компанії є фінансова звітність, яка формується в системі бухгалтерського обліку і повинна відповідати критеріям достовірності, точності та повноти. Саме завдяки фінансовій звітності, рівень достовірності якої підтверджено аудитором, формуються передумови здійснення значних фінансово-господарських операцій.

Сучасне конкурентне середовище характеризується жорсткою боротьбою за економічними ресурсами та вигодами. Ці вигоди, можливо отримати завдяки ефективному використанню достовірної облікової інформації, яка міститься у фінансовій звітності контрагентів суб'єкта господарювання. В умовах економічної боротьби за ресурси та ринки посилюється необхідність у повній та достовірній інформації учасниками економічного процесу з метою зменшення ризиків притаманних ринковим відносинам та досягнення відносного рівня впевненості у виборі альтернативних рішень. Фінансовій звітності в цих умовах належить вирішальна роль, адже лише вона є тим загальнодоступним джерелом, що містить інформацію про діяльність підприємства.

Постановка завдання. Кожен учасник економічного процесу завжди керується економічною доцільністю та ефективністю у прийнятті тих чи інших рішень на основі доступної йому інформації. Світова економічна криза, входження авангардних країн в депресію та банкрутство багатьох транснаціональних компаній накладають свій відбиток на прозорості фінансової інформації. Тому в даних умовах постала нагальна потреба в переосмисленні ролі фінансової звітності для основних її користувачів і вироблення на цій основі ефективного механізму вимог до фінансової звітності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дискусійні моменти та наукові проблеми фінансових звітів завжди були у полі зору українських дослідників. Значний вклад у їх розв'язання внесли О. Бородкін, Ф. Бутинець, А. Герасимович, С. Голов, Й. Даньків, О. Коробко, В. Костюченко, В. Сопко, П. Хомин, Н. Ценклер, І. Чалий, Л. Чижевська, В. Шевчук та інші. Дослідження показали, що все частіше розглядаються питання формування та використання показників фінансових звітів крізь призму потреб користувачів.

Формування цілей статті. Завданням даної статті є обґрунтування нагальної потреби переосмислення ролі фінансової звітності, як основного джерела про майновий та фінансовий стан підприємств, для її користувачів, необхідності систематизації основних завдань, які ставляться перед фінансовою звітністю, для їх ефективного вирішення на шляху реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах становлення ринкової економіки, появи нових господарських структур різних форм власності, розвиток міжнародних економічних зв'язків обумовлюють необхідність удосконалення обліку і системи звітної інформації, як складових частин економічної інформації, необхідної для управління на усіх рівнях.

Впровадження ринкових механізмів, різноманітність форм власності, реформування економічних відносин вимагають внесення змін у систему бухгалтерського обліку з метою одержання достовірної інформації для прийняття економічних рішень, попередження ризику у фінансовій діяльності підприємства [9, с.5].

В економічній розвинутій країні державний апарат, акціонери, кредитори і дебітори, адміністрація підприємства та його працівники обов'язково переслідують свої економічні інтереси [7, с.17]. Саме система

інтересів і потреб користувачів звітності вимагає особливого ставлення та розуміння ролі фінансової звітності.

Роль фінансово-економічної інформації, як системи фінансових показників, визначається впливом на обґрунтування і прийняття рішень користувачів. Саме бухгалтерська фінансова звітність, відображаючи всі суттєві зміни в структурі господарських засобів і їх джерел, а також результати фінансово-господарської діяльності, надає в скопійованому вигляді значний обсяг інформації, необхідної зовнішнім і внутрішнім користувачам. Зміна мети складання та адресності подання, розширення кола суб'єктів, що приймають господарські рішення, спираючись при цьому на звітну інформацію, дозволило визначити бухгалтерську фінансову звітність, як ланку зв'язку між підприємством і зовнішнім середовищем, що покликана адекватно розкривати ті процеси, що відбуваються на підприємстві, з одного боку, та задовольняти інформаційні потреби користувачів, з іншого. При цьому акцент ставиться на якість звітної інформації, що забезпечується за рахунок дотримання методологічних основ її формування і визначає напрямки її удосконалення [1, с.15].

Сутність бухгалтерського обліку – процес формування інформації про діяльність підприємства [2, с.13515]. Фінансова звітність в цьому аспекті виступає вже завершеним результатом збору та оброблення інформації за минулі періоди.

Враховуючи той факт, що система бухгалтерського обліку є моделлю соціально-економічних відносин, в якій «протиставлення фактів життя (в науці говорять про синтетичні судження) і фактів, що логічно вводяться з теорії в практику (їх називають аналітичними судженнями), складають суть реальності бухгалтерського обліку» [3, с.48], то від адекватності побудованої моделі залежить достовірність відображення об'єкту, і, як наслідок, правильність рішень, що приймаються на основі даних звітності.

Існує система економічних цілей, досягнення яких є ознакою успішного управління діяльністю підприємства: – це запобігання банкрутства та крупних фінансових невдач, лідерство в боротьбі з конкурентами, зростання об'ємів виробництва та реалізації, максимізація прибутку, займання певної ніші і долі на ринку товарів. [4, с.228].

Основна мета користувачів фінансової звітності – це мати достовірну інформацію про стан справ на підприємстві та на цій основі прийняти правильне, економічно доцільне рішення по відношенню до підприємства. Діапазон цих рішень неодмінно вплине на діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, що уособлює залежність між процесом формування та подання даних фінансової звітності та рішенням користувачів.

Не можна погодитись із Яворовим В.[11, с.58], на думку якого інформаційні потреби більшості підприємств є однаковими, адже в одних умовах воно може нам надати фінансову допомогу (зацікавленість буде у ліквідності та платоспроможності), а в інших бути дебітором чи кредитором, або взагалі знаходиться під безпосереднім впливом у структурі транснаціональної корпорації. Кожен користувач переслідує суто свої специфічні інтереси [12, с.208] і вже на цій основі робить відповідні висновки та узагальнення з метою прийняття правильних та ефективних управлінських рішень.

Інформаційні потреби користувачів повинні задовольнятися на основі даних фінансової звітності, але на думку автора, у сучасних умовах спостерігаються тенденції збільшення недовіри до обліково-звітної інформації, що унеможливило використання фінансової звітності як єдиного джерела достовірної інформації про діяльність підприємства. Цю проблему частково можливо розв'язати використовуючи підтвердження даних незалежним аудитором, що здатно суттєво зменшити ризики користувачів.

Звітність розвивається під впливом макро- та мікрочинників, які можна об'єднати в три групи:

- регуляторність звітності;
- вимоги користувача звітності;
- якість її показників [5, с.62].

Регуляторність звітності характеризується лише для певної групи користувачів – держави в особі її певних органів державної влади і безпосередніх власників. Що стосується користувачів звітності, які пов'язані з підприємством, але не мають адміністративного впливу (працівники підприємства, дебітори, кредитори та інші), то їх потреби у фінансовій інформації будуть задовольнятися тільки в міру своєчасного та адекватного завершення облікового процесу і процесу підтвердження даних.

Вимоги користувачів до фінансової звітності являються тією групою чинників які уособлюють якість її інформаційного наповнення.

Звітність, як завершальна стадія облікового процесу відображає діяльність підприємства і залежить від рівня організації обліку на підприємстві. Тому, притаманним для достовірної інформації є наявність певного рівня якості до звітних та поточних даних.

Облік завжди і у всіх формах створює інформацію для управління, формує в системі управління контур зворотного зв'язку [6, с.94]. Саме за допомогою правильного і економічно ефективного обліку можливо забезпечити конкурентні переваги фірми в довгостроковому періоді на основі ефективно прийнятих управлінських рішень, які забезпечуються достовірною бухгалтерською інформацією.

Рис 1 Структура звітності підприємства

Рис 2 Взаємозв'язок потоків інформації крізь призму фінансової звітності*

* складено за матеріалами [8, с.22]

Місце фінансової звітності в структурі звітності підприємства визначається тією роллю, яку вона виконує для своїх користувачів. Безперечно, звітність не може однаково бути інформаційно корисною для всіх користувачів, а характеризується лише мірою економічної зацікавленості, що виявляється в інтересах користувачів. Роль фінансової звітності особлива, так як її подання є обов'язковим для багатьох груп користувачів. Вона займає проміжну ланку між загальнодоступною і комерційною інформацією.

Інформаційна місткість фінансової звітності покликана задовольняти потреби її користувачів, які є змінними у часі і з огляду на ці обставини повинна постійно вдосконалюватися та модернізуватися. Всі ефективні управлінські рішення перед їх прийняттям обов'язково повинні пройти процедури не тільки сальдового, але й поточного аналізу. На основі даних фінансової звітності можливо провести тільки сальдовий аналіз основних показників діяльності підприємства і вивести загальні тенденції в його розвитку, крім того, потрібно оцінювати динаміку, місткість ринку та уподобання основних його споживачів. Взаємозв'язок потоків інформації про ефективність діяльності суб'єкта господарювання схематично зображено на рис. 2.

ВИСНОВКИ

Фінансова звітність – це невід'ємна складова звітності підприємства, якій належить головна роль в задоволенні інформаційних потреб в більшій мірі внутрішніх користувачів задля ефективного та професійного управління бізнесом. Водночас, вимоги, структура та джерела фінансової звітності зорієнтовані на зовнішніх користувачів, що викликає деякий конфлікт інтересів, який ще потребує свого дослідження.

Фінансово-економічна криза накладає свій відбиток на ступінь довіри до даних фінансової звітності у зв'язку з чим відбувається переосмислення ролі фінансової звітності, яка має враховувати об'єктивне зростання інформаційних потреб користувачів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коробко О.М. Бухгалтерська фінансова звітність: методологія складання і практика використання/ Автореферат дисертації на здоб. наук. ст. кан. екон. наук за спец. 08.06.04 «бухгалтерський облік, аналіз та аудит», Київ 2003. - 23с.
2. Хмелевська А.В., Пухальська Г.В., Савчук М.Я. Концептуальні аспекти відображення діяльності підприємства в бухгалтерському обліку// Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Випуск 6.2007. Том 2 – 135с.
3. Соколов Я.В. Зачем бухгалтеру теория бухгалтерского учета? // Бухгалтерский учет. – 2005. – №2. – с. 46-57
4. Нікулін В.В. Використання звітності в єдиній системі аналізу майнового та фінансового потенціалу підприємства/Вісник Хмельницького національного університету №6 '2007 / Т.2 – с. 226 – 229
5. Дуда Т.Г., Дуда Є.В. Регуляторно-організаційні аспекти звітності підприємства/Вісник Хмельницького національного університету №4 '2007 / Ч.2.Т.2 – с. 62 – 65
6. В. Палий, В. Палий. Управленческий учет – новое прочтение внутривозвратного расчета. // 36. Наук. праць. Спец. випуск. Проблеми трансформації бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту в системі міжнародних стандартів. – К.: КНЕУ, 2001. - 296с.
7. Бугинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 100 с.
8. Бондар М.І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю: Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 256с.
9. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік: минуле і сучасне/ За ред. М.Я. Дем'яненка // Облік і фінанси АПК. – 2009, - №3. – с.45-52
10. Позняковська Н.М., Давидюк О., Фінансова звітність як об'єкт реформування бухгалтерського обліку в Україні/Вісник Національного університету водного господарства та природокористування-серія економіка. Випуск 2 (46) Рівне с.255-263
11. Яворов В.В. Роль облікової інформації в управлінні підприємством/ За ред. М.Я. Дем'яненка // Облік і фінанси АПК. – 2009, - №2. – с.54-61
12. Остап'юк М.Я., Опіярі В.В., Недошитко О.І. Підвищення достовірності інформаційного забезпечення користувачів як основа регулювання та напрацювання облікової концепції// Вісник Ужгородського університету, серія економіка. - 2000 - № 6 . – с.208 - 212

Яцко Максим Вікторович, аспірант кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Ужгородський національний університет», e-mail: max.ermac3@gmail.com